



## Da Costa en zijn Oranjepoëzie.

Die vroom begheert te leven,  
Bidt Godt, nacht ende daech.  
Dat hij mij cracht wil gheven,  
Dat ik u helpen mach.

Mijn schilt ende betrouwen  
Sijt ghij, o Godt mijn Heer!  
Op u soo wil ik bouwen,  
Verlaet mij nimmermeer.

Potgieter heeft het wèl gezegd: Da Costa was Israëliet; Christen; Nederlander. Ook dit laatste. Niet in dezen zin, dat hij zich nu zoo geheel thuis voelde in de lage landen bij de zee, en het zoo goed vinden kon met onze nevels en kille dagen, hij was „geen zoon der lauwe westerstranden." In het Oosten hoorde hij thuis en „als de gloed der Libyaansche zanden, zoo is de dorst naar dichtkunst, die mij blaakt."

Misschien was Holland hem ook bij wijlen wat al te smal. Den dichter, begaafd met een verbeelding, die vermocht „het Heelal tot één, één enkel denkbeeld te verbinden," moest zekere bekrompenheid en kleinzieligheid onverdraaglijk zijn. Er is een vrijheid, die geesten als Da Costa moeten hebben, zoo ze waarlijk leven zullen; die ze behoeven als licht en lucht.

Maar — Da Costa was Nederlander toch. Of hij Nederlander was! Ondanks het Portugeesch Joodsch bloed, dat door zijn aderen stroomde.

Toen Isaäc nog jong was, placht zich zijn geest te vermeen in ridderromans en tooververhalen. Vond hij misschien in de historie van Nederland het geliefkoosde avontuur? Was het dit, dat hem Holland minnen deed? Leefde er iets jeugdigs in die dichteroogen, als de man zong van Waterloo en Nieuwpoort, dacht ook aan het turfschip van Breda en menige krijgslid van de helden der zeventiende eeuw, of zag de bodems dobberen met de vlag in den mast, Hollands vlag, zegevierend van oceaan tot oceaan?

Ook dit.

Historiekenner is hij geweest — en meer. Hooft heeft hij gelezen en versmolten in liysch werk.

Maar daar was iets anders nog. In 1823 zag een boekske het licht, dat ten titel droeg: Bezwaren tegen den geest der eeuw. En het werd gevolgd door zekere „Toelichting," van Meester Bilderdijk. Die — om een huiskamerspreekwoord te gebruiken — het nog eens dunnetjes over deed.

Da Costa had meer nog dan verbeelding. Zijns was ook de moed, de heldenmoed, die „tyrannen vreest noch schandschavotten," moed, die „den snaren hymnen vergt bij 't lasteren der ongodisten."

En de man, door menig deftig vrijdenker belachen om zooveel „onnoozelheden," heeft er het zijne van geproefd. Met dompers van zijn soort maakte smal Holland indertijd korte metten. Zoolang ze met 't boekje in 't hoekje bleven — fiat — maar zoo ze wat naar voren traden, als Da Costa . . . !

„Waartoe is ons lieve land al verseyld?" mogen we met vader Vondel wel vragen. Maar met dit al — Da Costa had het dan toch maar gezegd. Het ging, om kort te gaan, tegen de revolutie. Tegen de kiem, die naar zijn woord in den historischen zang „Vijf en twintig jaren" nog niet gesmoord was, maar „als tijdgeest" rondwoelde. En hiermede stond en staat Oranjewaardeering in verband. Da Costa erkende, dat het huis van Oranje ons door de Voorzienigheid Gods is gegeven.

Blijkt dit niet uit z'n Oranjepoëzie? Eigenlijk is er geen historische zang van den dichter te noemen, of de liefde

voor Oranje leest ge zoo niet in, dan toch tusschen de regels.

Rusteloos waarschuwt de onvermoeide kampioen voor Hollands eere, voor allen geest, die poogt de fondamenten los te wrikken, het gezag der Overheid aan te tasten, wet en recht om te stooten.

Hij heeft Oranje lief, wat wel het sterkst spreekt in die lyriek, waarbij de zang een bede is om „Koningskracht en wijs beleid" voor hen, die land en volk regeeren.

In den Zwanenzang is het, of hij voor 't laatst den vinger waarschuwend opheft, terwijl hij ernstig-teeder de gulden woorden spreekt:

't Geheim van allen zegen  
(Oranje en Neerland! hoor 't!)  
Is in Gods vrees gelegen,  
Zijn dienst, Zijn gunst, Zijn Woord!

Ook in meer engeren zin kunnen we van 's dichters Oranjepoëzie spreken.

Hoe heeft hij het beleid van Willem den Eersten, den moed van Maurits en Frederik Hendrik, de „zielskracht" van Willem den Tweeden, bezongen.

En als dan in dezen Oranje-cyclus wordt herinnerd aan den boozen tijd van 1672, toen de moed van 't oorlogsveld en de list van 't kabinet ons arme land bedreigden, dan heet het in stevige taal, waarvan Da Costa het geheim bezat:

„Een Willem is 't opnieuw, een Willem van Oranje,  
Voor wien de Dwinglandij, gelijk het oproer beeft,  
Die Frankrijk sidd'ren doet, gelijk zijn Vaadren Spanje,  
En 't waggelend Euroop zijn evenwicht hergeeft."

Ook de Friesche stadhouders ontgingen zijn aandacht niet. De gansche Nassaustam was 't onderwerp van zijn denken, en van de Friso's zoowel als van de Oranjes heeft hij gezongen met den gloed, welke den dichter kenmerkt, die door zijn thema zelf is bezielde.

En wij, Nederlanders der twintigste eeuw, die ons hebben kunnen overtuigen, dat Da Costa's waarschuwende woorden niet te onpas zijn gesproken, dat er reden was om te „overdrijven," zullen we niet den dichter nazingen, als hij den zegen afbidt voor Oranje? Zullen we niet dit begeeren voor onze Koningin, ook nu, vooral nu, met Haar verjaardag: koningskracht, wijs beleid? Blijdschap ook — levensvreugde voor Haar en allen, die Haar lief zijn?

Onze wensch aan U, Oranjevorstin, op dezen 31sten Augustus, is deze:

Onder uw regeering blijve,  
Tot aan 't uiterste der aard,  
't Plekje grond bevoorrecht heeten,  
Steeds zoo wondervol bewaard!  
Bloeië wijsheid, kennis, godsvrucht,  
Die door liefde, recht en plicht  
d' Eerplaats heilige der grooten  
En der mindren last verlicht! —  
Rijze hoog d' Oranjestandert . . .

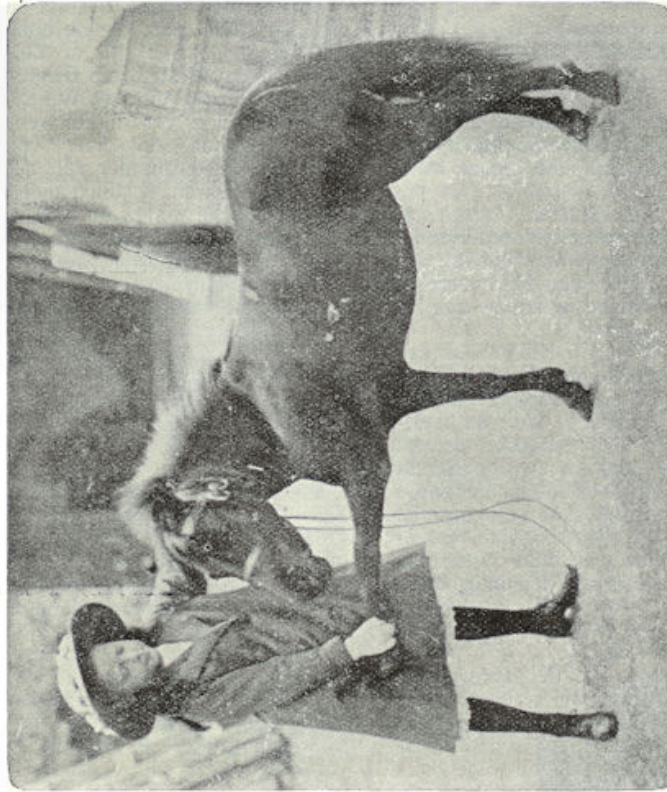
En hoe het dan wel staat met ons volk tegenover de toekomst? Nog evenzoo als in 1844, toen onze dichter geloof had in die toekomst van Nederland, geloof, dat wortelde in Gods trouw, waardoor we staan tot op dezen dag.

Wilt Gij ons slechts nog kennen,  
God van het voorgeslacht!  
Hoe zal de Schildleeuw brullen . . .  
— — — — —  
Hoe zal de Zeeleeuw plassen . . .  
— — — — —

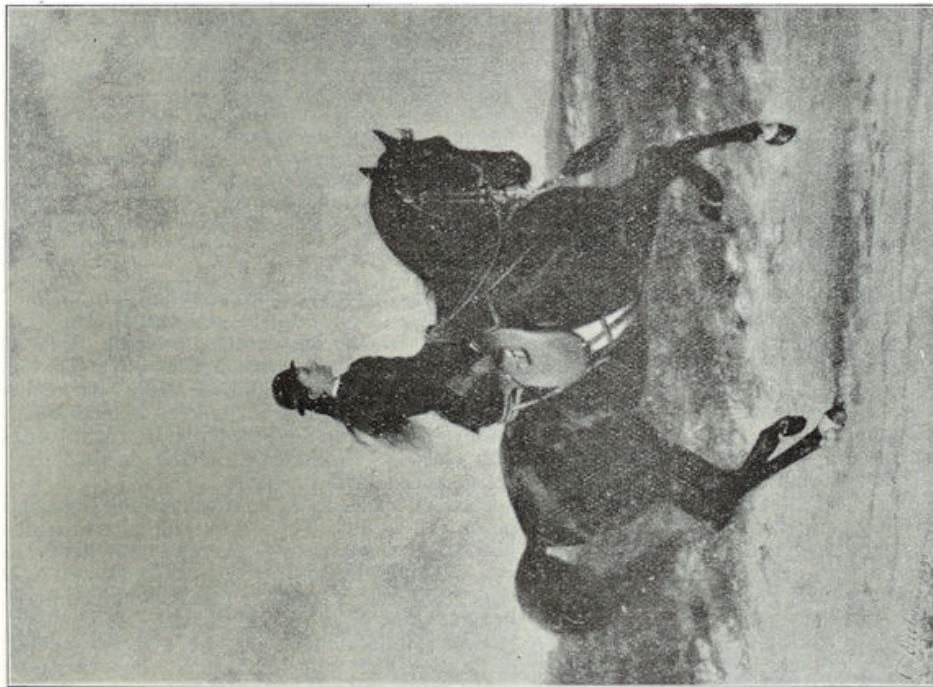
Zij zullen het niet hebben,  
De goden dezer eeuw!

A. L. v. H.





Pony, die prinses Juliana op haar laatsten verjaardag ten geschenke kreeg.



H. M. Koningin Wilhelmina als Amazone in 1895.

Overgenomen uit het Gedenkboek: „Koningin Wilhelmina in Haar openbaar leven,” uitgave M. M. Couvée — 's Gravenhage.